

Informatie

Als u als professional met ouders en kinderen werkt, kan het voor u van belang zijn om te weten welke rechten en plichten ouders hebben, bijvoorbeeld als u een verzoek van een ouder krijgt om het dossier van zijn kind in te zien. Om deze vraag te kunnen beantwoorden is het van belang om te weten dat de wet onderscheid maakt tussen de biologische ouder, de juridische ouder en een ouder met gezag en dat hier verschillende rechten en plichten bij horen. Met de ouderschapswijzer is beoogd inzichtelijk te maken wanneer iemand als de juridische ouders wordt aangemerkt en het ouderlijk gezag uitoefent. Tevens wordt op beknopte wijze beschreven welke rechten en plichten de verschillende ouders hebben. Opmerking hierbij behoeft dat de ouderschapswijzer uit gaat van het op het tijdstip van deze uitgave geldend Nederlands recht en alleen hoofdlijnen weergeeft.

Contact

&jeugd
Postbus 142
2000 AC Haarlem

☎ 085 04 78 111
✉ info@enjeugd.nl
🌐 www.enjeugd.nl

De auteurs aanvaarden geen aansprakelijkheid voor eventuele (druk/zet) fouten en onvolkomenheden in de ouderschapswijzer, een onjuiste toepassing hiervan, noch voor gevolgen hiervan.

De auteurs zijn niet aansprakelijk voor enige directe of indirecte schade die zou kunnen ontstaan door het gebruik van de in de ouderschapswijzer aangeboden informatie en aan de inhoud van de ouderschapswijzer kunnen op geen enkele wijze rechten worden ontleend of aanspraken worden gemaakt.

De ouderschapswijzer (inclusief tekst en tekeningen) mag zonder toestemming van de auteurs niet worden vermenigvuldigd, aangepast openbaar worden gemaakt en/of worden doorgegeven dan wel door derden worden gebruikt.

OUDERSCHAPS WIJZER

Welke ouder heeft welke rechten en plichten?

Het ouderschap en ouderlijk gezag op hoofdlijnen

Mr. E. Lam
Mr. J. Huitema

Uitleg (juridisch) ouderschap en gezag

Het (juridisch) ouderschap

De wet maakt onderscheid tussen biologisch - en juridisch ouderschap en ouder(s) met gezag. Deze ouders hebben verschillende rechten en plichten (zie tekstkolommen rechts). Als de wet spreekt over 'de ouder' dan wordt daarmee de juridische ouder bedoeld en als wordt gesproken over de 'wettelijke vertegenwoordiger' dan is/zijn dit de juridische ouder(s) met gezag (of voogd). Een kind kan maximaal twee juridische ouders hebben.

Juridische moeder is de vrouw:

1. uit wie het kind is geboren;
2. die op het tijdstip van de geboorte van het kind is gehuwd of door een geregistreerd partnerschap (gp) is verbonden met de vrouw uit wie het kind is geboren en indien sprake is van een anonieme donor met verklaring van de Stichting donor gegevens;
3. die het kind heeft erkend;
4. wier ouderschap gerechtelijk is vastgesteld of;
5. die het kind heeft geadopteerd.

Juridische vader is de man:

1. die met moeder gehuwd is of geregistreerd partnerschap heeft op het moment van geboorte kind;
2. die het kind heeft erkend (kan ook door een man die niet de biologische vader is);
3. van wie het biologisch ouderschap op verzoek van moeder of kind door de rechter is vastgesteld of;
4. die het kind heeft geadopteerd.

Ongedaan maken juridisch ouderschap

Juridisch ouderschap ontstaan door erkenning of door huwelijk/gp kan door de rechter ongedaan worden gemaakt als man of vrouw niet de biologische ouder is. Juridisch ouderschap ontstaan door adoptie kan worden beëindigd als de adoptie op verzoek van de geadopteerde door de rechter wordt herroepen.

Ouderlijk gezag

Kinderen staan tot zij 18 jaar oud zijn onder gezag. Indien het gezag door de ouder(s) wordt uitgeoefend spreekt men over ouderlijk gezag. Indien het gezag door een derde wordt uitgeoefend spreekt men over voogdij. Ouderlijk gezag of voogdij kan alleen of gezamenlijk worden uitgeoefend. Daarnaast kan het gezag door een ouder met diens partner worden uitgeoefend (ook wel partnergezag genoemd).

Regelen ouderlijk gezag

Als een ouder niet automatisch het ouderlijk gezag heeft, kan dit bij de rechtbank verzocht worden. Rechterlijke beslissingen c.q. aantekeningen van gezamenlijk gezag staan vermeld in het Centraal Gezagsregister.

Inhoud ouderlijk gezag

Volgens de wet heeft het gezag betrekking op de persoon van het kind, het bewind over zijn vermogen en vertegenwoordiging in burgerlijke zaken (wettelijke vertegenwoordiger). Het geeft de ouder de plicht en het recht zijn minderjarige kind te verzorgen en op te voeden. Het ouderlijk gezag omvat verder de verplichting om de ontwikkeling van de banden van zijn kind met de andere ouder te bevorderen en het verbod om in de opvoeding en verzorging het kind lichamelijk of geestelijk te mishandelen of te vernederen.

Einde ouderlijk gezag

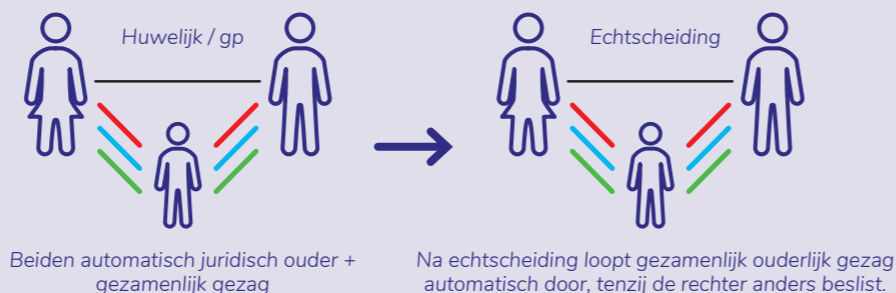
Door overlijden van de ouder of als de rechter dat beslist eindigt het ouderlijk gezag. Let op: deze ouder blijft nog wel de juridische ouder van het kind!

Onbevoegd uitoefenen ouderlijk gezag

Onbevoegd uitoefenen ouderlijk gezag zijn minderjarigen, degene die onder curatele is gesteld of van wie de geestesvermogens zodanig gestoord zijn, dat hij/zij niet in staat is het gezag uit te oefenen. De minderjarige moeder van 16 jaar of ouder, kan het ouderlijk gezag uitoefenen als zij door de rechter meerderjarig is verklaard.

Wie is de (juridisch) ouder en wie heeft het ouderlijk gezag?

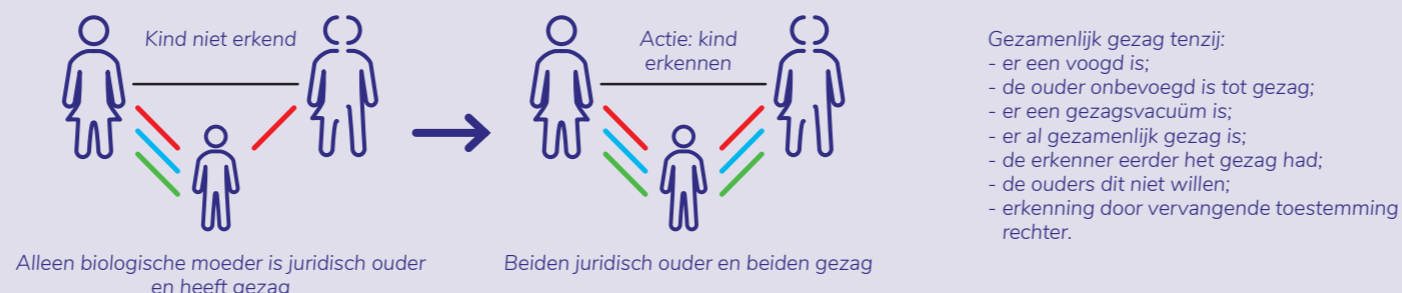
Huwelijk + geregistreerd partnerschap echtscheiding tussen man en vrouw: positie ouders gelijk

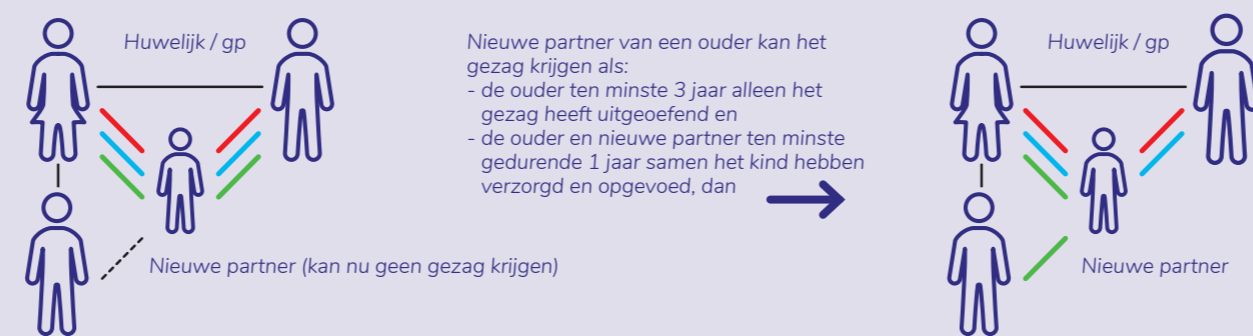
Uitleg lijnen

- Biologisch ouderschap
- Juridisch ouderschap
- Ouder met gezag
- Relatielijn

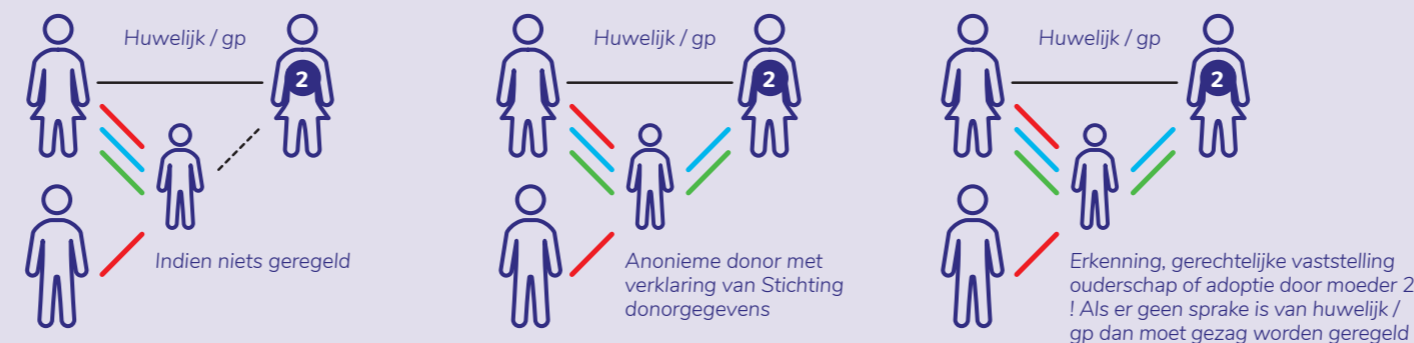
Ongehuwd en geen geregistreerd partnerschap: erkenning vanaf 1-1-2023 dan ook gezag (tenzij...)

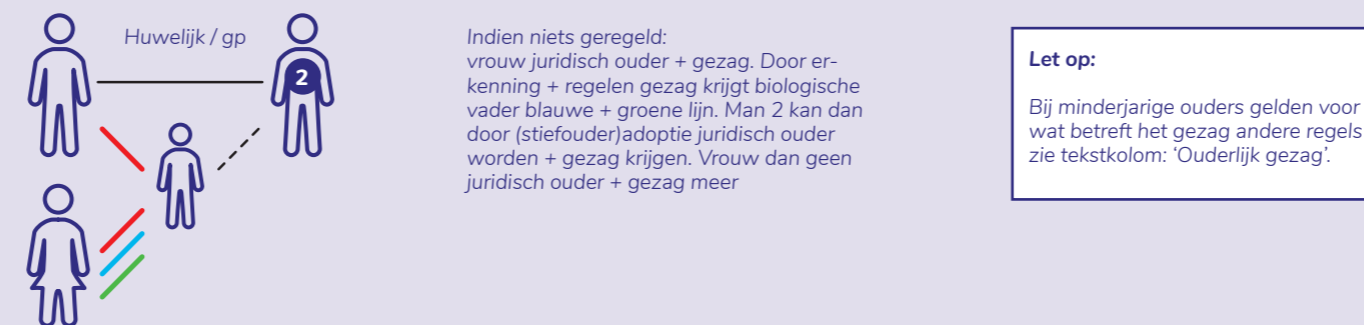
Nieuwe partner van de moeder of vader

Huwelijk of geregistreerd partnerschap gelijk geslacht vrouw

Huwelijk of geregistreerd partnerschap gelijk geslacht man

Rechten en plichten van de verschillende ouders

Biologische ouder (die niet tevens ook de juridische ouder is, zie kolom 'het (juridisch) ouderschap'):

- Omgang kind: eerst aantonen dat er sprake is van family life dan pas ontstaat recht op en plicht tot omgang met het kind;
- Heeft geen recht op informatie over het kind;
- Kan geen ouderlijk gezag uitoefenen, daarvoor is vereist dat eerst juridisch ouderschap ontstaat;
- Er kan een verplichting bestaan tot betaling van kinderalimentatie.

Juridische ouder:

- Recht op en plicht tot omgang met kind, tenzij het recht op omgang door de rechter wordt ontzegd;
- Recht om te worden geïnformeerd en geconsulteerd door de ouder met gezag over belangrijke feiten en omstandigheden ten aanzien van de verzorging en opvoeding van het kind;
- Recht op informatie van de professional over belangrijke feiten en omstandigheden ten aanzien van de verzorging en opvoeding van het kind. De juridische ouder moet hier wel zelf om verzoeken en het recht op informatie gaat niet zover dat het dossier mag worden ingezien. Informatieverstrekking kan worden geweigerd als het niet in het belang van het kind is of als de informatie ook niet aan de ouder met gezag wordt gegeven;
- Het juridische ouderschap geeft toegang tot het uitoefenen van het ouderlijk gezag;
- Verplicht om kinderalimentatie te betalen;
- Als juridisch ouder de Nederlandse nationaliteit heeft, dan kan het kind dit ook krijgen;
- Erfrecht: juridisch ouderschap geeft voor kind aanspraak op kindsdeel;
- Naamrecht: kind kan de achternaam van de juridische ouder krijgen.

Juridische ouder met gezag:

- Recht om kind (mede) op te voeden en te verzorgen. Dit recht kan de ouder niet worden ontzegd door de rechter, wel kan het recht worden opgeschort voor een bepaalde periode;
- Is bevoegd beslissingen te nemen over bijvoorbeeld waar het kind woont en naar welke school het gaat;
- Beheert het vermogen van het kind;
- Recht op inzage in dossier van kind jonger dan 16 jaar;
- Is wettelijk vertegenwoordiger van het kind (moet toestemming geven voor o.a. medische behandeling, paspoort of kan namens kind procederen in civiele procedures);
- Verplicht om kinderalimentatie te betalen.

Bij gezamenlijk ouderlijk gezag:

- Uitgangspunt is dat gezamenlijk gezag na echtscheiding, verbreking relatie of einde gp doorloopt
- Bij gezamenlijk gezag moet bij beëindiging relatie een ouder-schapsplan worden opgesteld en afspraken worden gemaakt over de verdeling van de zorg- en opvoedingstaken.
- Belangrijke beslissingen over het kind, bijvoorbeeld waar het kind woont, moeten door de ouders gezamenlijk worden genomen.
- Als instemming wettelijke vertegenwoordiger van het kind nodig is, dan is in beginsel de instemming van beide ouders nodig. Bij medische behandeling c.q. hulpverlening die niet in grijpend, niet noodzakelijk of ongebruikelijk is, kan instemming van één van de ouders voldoende zijn, tenzij er aanwijzingen zijn dat ouders geen overeenstemming hebben. Dan behandelen kind mogelijk als dat noodzakelijk is. Wel van belang is om altijd naar gezagssituatie te informeren.